

Serenella Quarello
Alessio Alcini

EXTINTOPÈDIA

«De què serveix el llop?
De què serveix salvar els
animals?
De res.
Igual que Mozart.»

Què ens vol dir Fulco
Pratesi amb aquestes
paraules?

Si algun dia la Terra arriba
a estar coberta només de
monocultius i de ramaderia
intensiva, milers de les
espècies que actualment
estan en perill d'extinció hauran
desaparegut, i el nostre planeta
serà trist i gris. Potser podem
sobreviure sense el kagú i sense
Mozart, però amb la seva marxa
perdrem una petita gran forma de
bellesa. Igual que la música, que un
quadre bonic, que un videojoc divertit o que
un llibre interessant, l'animal més desconegut
també contribueix a fer que el nostre món sigui
més bell i més ric. L'existència de tots i cadascun
té un perquè, i, si els perdem, serà per sempre.
Et convidem a fer un viatge en què descobriràs els
que ja no hi són i els que estan en risc de desaparèixer.
Descobreix què pots fer tu, què podem fer nosaltres,
per no perdre un tros de vida.

Actualment hi ha unes 32.000 espècies
de peixos al món, 7.300 amfibis, 10.700
rèptils, 10.400 aus, 5.500 mamífers i uns
quants milions d'invertebrats, un milió
dels quals són insectes.

A propòsit, el kagú (*Rhynochetos
jubatus*) sembla un gall petit i graciós
amb una cresta elegant i quan canta fa
«ka-guuu». No pot volar i s'ha convertit
en un dels animals més amenaçats
del món a causa de l'arribada de
gossos, gats, porcs i rates a la seva illa
de la Nova Caledònia australiana.

DUES HISTÒRIES QUE FAN PLORAR

LA MARTHA I EN GEORGE

La Martha, l'últim colom migratori

Hi havia una vegada estols de coloms migratoris tan grans que enfosquien el cel. Després va començar la gran cacera i els cossos queien a terra a grapat; els caçadors en van capturar tants com van poder, la resta van servir de menjar per als porcs o per tapar els clots dels camins. Els arbres on ponien el seu únic i preciós ou van ser destruïts, fins que només va quedar la Martha. La Martha es va convertir en l'atracció principal d'un zoo, però estava trista i pràcticament no es movia. La gent li llançava pedretes i li xiulava perquè s'enlairés...

L'1 de setembre de 1914, la Martha va amagar el cap sota les ales ja inútils i el cor li va deixar de batejar. L'espècie d'ocell més nombrosa del món s'havia extingit oficialment. El cos de la Martha va ser congelat i enviat a la Smithsonian Institution de Washington.

Molta gent es va avergonyir del que havien fet i per això es va promulgar la primera llei de protecció de les aus, batejada com a Lacey Act.

El colom migratori (*Ectopistes migratorius*) estava molt estès a l'Amèrica del Nord. Més semblant a la tórtora que al colom comú, era un colúmbid d'entre 30 i 40 cm de llargària, de color gris blavós fosc amb el pit vermell. S'alimentava de baies, fruita i llavors.

Animal extingit

Es considera que un animal està extingit quan no hi ha cap dubte sobre la mort de l'últim exemplar de la seva espècie.

En George, el caragol més sol del món

Una vegada hi havia a l'illa d'Oahu, a les Hawaii, una estirp de **supercaragols amb la punta groga** (*Achatinella apexfulva*). Era una espècie endèmica de les illes Hawaii; *endèmica* vol dir que allà era casa seva, és a dir, que es tractava d'una espècie típica d'aquell territori en concret. Aquests guerrers havien hagut de lluitar contra enemics terribles: les rates i el **caragol llop** (*Euglandina rosea*), un caragol caníbal! Un equip de zoòlegs en va salvar uns quants exemplars i els va guardar en una vitrina.

Allí van néixer molts caragolets, entre els quals el tímid George. A ell no li agradava sortir de la closca a la nit, com feien els altres, i no sabia què era arrossegar-se lliure pel sotabosc, desafiant els enemics per devorar delicioses fulles putrescents.

Una epidèmia es va abatre sobre la colònia i els va exterminar a tots, excepte el petit George: com que sempre estava apartat, no se'n va contagiar.

Els caragols són hermafrodites, és a dir, tenen els dos sexes, el femení i el masculí (o sigui, que el masculí del nom de George és fictici). Però igualment necessiten un altre exemplar per reproduir-se, així que en George va morir el 2019 sense hereus.

Les boniques closques del caragol amb la punta groga i espirals de colors blanques, grogues, crema i marrons, feien dentetes als badoocs dels turistes que les compraven com a record. Ignoraven que fins i tot un caragol menudet és fonamental per a tot un ecosistema: són molt útils com a compostadors i saben com mantenir a ratlla els fongs i les algues del sotabosc humit.

DEIXAR-S'HI LES PLOMES

ELS EMPLOMATS QUE JA NO HI SÓN

Guacamai de Cuba

(*Ara tricolor*) Qui no ha vist un guacamai vermell i verd o blau sobre l'espatlla d'un pirata? Al guacamai de Cuba el caçaven per la seva carn, encara que tenia mal gust, i el capturaven com a animal de companyia per les seves coloraines de pallasso, fins que el van fer desaparèixer.

Altres papagais extingits són la cotorra de les Seychelles, la de Newton i el lloro de les Mascarenyes, el becample i el guacamai jamaicà vermell.

Cotorra de Carolina

(*Conuropsis carolinensis*) Com que era una devoradora goluda de llavors i de fruita, els llauradors de l'Amèrica del Nord van veure-hi una competidora a abatre. Que fossin empàtiques va accelerar-ne l'extinció, perquè quan algun membre de l'estol rebia un tret, tornaven enrere per veure a qui havien matat, i perdien les plomes. Es va extingir al segle xx.

Huïa

(*Heteralocha acutirostris*) Passeriforme d'uns 46 cm de llargària, se l'anomena així pel seu cant: «hu-ia hu-iaaa». Tenia una carúncula (una espècie de durícia) de color taronja, un bec llarg i corbat per buscar cucs sota l'escorça dels arbres i la lliurea d'un negre ben brillant. La seva cua amb forma de ventall s'utilitzava per decorar barrets de dona. Per als maoris de Nova Zelanda, les seves plomes eren un regal molt valuós que conservaven en la *waka huïa*, un guardajoies ornamentat.

Gall de praderia del bruc

(*Tympanuchus cupido cupido*) Se l'anomena així perquè el bruc era el seu hàbitat favorit. Duia unes banyes fetes de plomes punxegudes. Es pensa que era el menjar típic del Dia d'Acció de Gràcies dels Estats Units. Quan els colons es van adonar que se'ls estaven menjant tots, van intentar salvar-los, però ja era massa tard.

L'any 1932 aquesta espècie (subespècie segons altres) es va extingir, però va obrir el camí per a la protecció d'altres aus.

Ànec del Labrador

(*Camptorhynchus labradorius*) Va ser descobert en un morro de roca de la costa de la península del Labrador (Canadà) el 1789 i es va extingir el 1875. La característica més destacada era el vestit de noces del mascle, d'un bonic verd maragda i blanc llet. Es va extingir sobretot a causa de la caça, de la recollida de plomes per farcir coixins i per la transformació de les costes en què vivia.

ESTUDIAR-LOS PER A NO PERDRE'LS

Les valuoses restes d'alguns animals extingits es conserven en museus. De fet, és important continuar estudiant-los, investigar sobre el seu ADN i sobre les causes que els han portat a l'extinció, per evitar que altres espècies semblants corrin la mateixa sort.

El gavot gegant

(*Pinguinus impennis*) Feia entre 75 i 85 cm d'alçada i pesava prop de 5 kg: era un pingüinot. Encara que, com els pingüins, no era capaç de volar, s'assemblava més a un gavot. La característica taca blanca que tenia sota l'ull es feia més gran o més petita segons la *moda de la temporada estiu-hivern*. Passava el temps en terres d'Espanya, el Canadà, Groenlàndia i Noruega. L'últim va ser albirat el 1852. Els ous que amagava entre les roques acabaven en les truites dels pescadors. Amb el gavot van desaparèixer també algunes tradicions antigues dels nadius americans, que el consideraven un animal totèmic, és a dir, sagrat. Actualment, viu tan sols en les novel·les i en un famós videojoc.

Taxidèrmia

És una tècnica que serveix per a conservar la pell d'un animal mitjançant substàncies químiques (assaonament), que després es farceixen perquè l'animal sembli viu. També se'n diu *dissecat*. Antigament per al farcit es feia servir palla, i també cabellera de blat de moro i cotó. Actualment s'utilitzen fibra de vidre i escumes. No s'ha de confondre amb l'embalsament.

El moa gegant

(*Dinornis robustus*) És una de les nou espècies d'estruços gegants que van viure a Nova Zelanda. A diferència de l'estruç (de qui, en realitat, només és un parent llunyà), sembla que el moa caminava amb el cap en horitzontal i no en vertical.

I era realment *robustus*: 3,60 m d'alçada per 230 kg de pes! Tenia el coll llarg i unes potes poderoses, però no tenia ales, ni tan sols atrofiades.

Els maoris explicaven llegendes sobre aquest estruç gegant. Quan van arribar a l'illa, els anglesos no creien que hagués existit, fins que se'n va trobar un os el 1800.

L'os va ser enviat a Londres, on Richard Owen el va estudiar durant quatre anys fins que finalment va quedar convençut: era d'una au treta d'un llibre de terror. Owen el va batejar com a *dinornis* (*dino* = 'terrible' i *ornis* = 'ocell')!

Els moa presentaven dimorfisme sexual (és a dir, que els individus de la mateixa espècie però de diferent sexe tenen grandàries diferents): la femella era més alta i pesada que el mascle, exactament com el *kiwi* (*Apteryx australis*), un ocell marronós semblant al fruit del mateix nom, també neozelandès, i en perill d'extinció.

